

MLETAČKI KONDOTIJER XVII STOLJEĆA: ZADRANIN MARKO PONTE

Lovorka Čoralić

Život Marka Ponte prikazan je iscrpno, napose s obzirom na njegovu službu u mletačkoj vojsci i učešće u ratovima u Italiji i Dalmaciji.

U prilogu je objavljen prijepis oporuke Marka Ponte i izvadak iz notarskog dokumenta o diobi nekretnina Ponte u Zadru iz 1636.

Zadar, glavi grad mletačkih pokrajina Dalmacije i Albanije predstavljao je jedno od središta istočnojadranske obale u koje su se tijekom višestoljetnog razdoblja mletačke uprave doseljavali žitelji iz različitih dijelova Dalmacije i Italije, ali i iz Albanije i mletačkih posjeda na grčkim otocima i Peloponezu. Mali je broj useljenika trajno ostajao u Zadru. Većina je u Zadar dolazila po službenoj dužnosti (vojnici, službenici, liječnici) ili vlastitom poslovnom inicijativom (poduzetnici, trgovci, obrtnici, umjetnici i sl.), ostajući u gradu samo privremeno. Poneki od useljenika, napose iz redova trgovaca i obrtnika s vremenom su uspjeli steći priličan imetak i pravo građanstva, a sklapanjem brakova sa djevojkama iz građanskog sloja, svoj su život trajno vezivali uz Zadar¹. Primjer takvih doseljenika je i obitelj Ponte, čiji su članovi od XVII do XIX stoljeća imali značajnu ulogu u društvenom životu Zadra.

Cilj ovog rada je prikazati životni put Marka Ponte, zadarskog građanina i ninskog plemića, mletačkog konjičkog kapetana, koji je cijeli svoj životni vijek ratovao na bojištima Italije i Dalmacije, služeći tijekom čitavog vremena Prejasnoj Mletačkoj Republici.

HISTORIOGRAFIJA

Život Marka Ponte prikazao je J. Alačević u svojoj monografiji "Il Capitano Marco Ponte"². Služeći se javnim spisima (terminacije generalnih providura Mletačke Dalmacije i Albanije, providura konjice za Dalmaciju, notarski ugovori: oporuke, dotalni ugovori), te prijepiskom između pojedinih članova obitelji Ponte, autor je, zadržavajući se uglavnom na vojničkom aspektu djelovanja, želio prikazati Marka kao tipičnog kondotjera svoga vremena. Ukratko je prikazan i privatni život Marka Ponte (ženidba, pokušaj sklapanja novog braka), te njegovi odnosi sa ostalim članovima obitelji. Budući da se autor u radu nije koristio nekim ispravama koje su vrlo važne za proučavanje njegovog života i ličnosti (oporuka, isprave o diobi očevine sa braćom), ovom ćemo ih prilikom analizirati i objaviti, jer predstavljaju značajnu nadopunu biografiji ovog istaknutog zadarskog kapetana.

¹R. Jelić, Stanovništvo Zadra u drugoj polovini XVI i početkom XVII stoljeća gledano kroz matice vjenčanih, Starine JAZU, knj. 49, Zagreb 1959, str. 349-509.

²Zara 1902.

Pored rada J. Alačevića, o ličnosti Marka Ponte nešto je više pisao J. Sabalić u djelu "Huomeni d'arme in Dalmazia", pri čemu su uglavnom u skraćenom obliku navedeni podaci poznati u Alačevićevom djelu³.

U slijedećim radovima Marko Ponte se spominje vrlo malo, najčešće u sklopu djelovanja ostalih članova njegove obitelji. Tako C. G. F. Heyer von Rosenfeld u djelu "Der Adel des Konigreichs Dalmatien"⁴, objavljenom još 1873. g., prikazuje rodoslovlje obitelji Ponte, tek usput spominjući kapetana Marka. Izbor Marka i njegovog brata Sebastijana za ninske plemiće 1663.g., spominje M. Novak-Sambrailo⁵, dok se J. Kolumbić, spominjući i druge članove obitelji Ponte, kratko osvrće na vojničku aktivnost Marka Ponte⁶. U djelu F. Difikia "Povijest Kandrijskog rata u Dalmaciji", nastalom 1671, (u hrvatskom prijevodu objavljenom 1986. g.), Marko Ponte se spominje prilikom mletačke opsade Knina 1648. godine⁷.

OBITELJ PONTE

Obitelj Ponte doselila se u Zadar iz talijanskog grada Bergama. Krajem XVI stoljeća (1585. g.) u Zadru se spominje Ivan Krstitelj Ponte, sin Marka, koji se 1595. oženio za građanku Katarinu Terabosco. Ivanov brat Petar nije ostao u Zadru, već odlazi u Sibenik, gdje ostaje do kraja života. Ivana Krstitelj umire 1610, a Katarina 1614. g., ostavivši iza sebe brojno potomstvo. U dječjoj dobi umrli su im sin Valerio i Laura, dok su kćeri Isabeta (rođ. 1599.) i Orsola (rođ. 1596.), redovnica samostana sv. Marcele u Zadru, umrle u ranoj mladosti sa 17, odnosno 22 godine. Za razliku od njih kći Marina (rođ. 1595.) je doživjela duboku starost od 90 godina, dok je jedino kći Laura II stupila u brak, udavši se za zadarskog građanina Guerina Guerini. Sin Jerolim, pravnik, čije je ime zabilježeno u auli padovanskog sveučilišta 1621. g., umro je u svojoj 32. godini⁸, dok o njegovom bratu Horaciju nemamo nikakvih biografskih podataka. Najpoznatiji član obitelji Ponte zasigurno je Valerije (rođ. 1603.). Završivši studij teologije u Padovi Valerije se vratio u Zadar i brzo uspinjao u crkvenoj hijerarhiji, dospjevši do časti kanonika i arhidakona stolne crkve, te generalnog nadbiskupskog vikara. Istakao se radom na povijesti zadarske crkve, te su njegovi spisi iz ove problematike poslužili D. Farlatiju za izradu djela "Illyricum sacrum"⁹. Iako se treći brat Sebastijan nije isticao u vojnom ili intelektualnom pozivu, pažnje je vrijedna njegova agregacija u ninsko plemstvo 1663. g.

MARKO PONTE

Marko Ponte (rođ. 1598.) bio je najstariji živući muški potomak Ivana Krstitelja i Katarine Ponte. Rano stupa u mletačku vojnu službu, te se od 1627-58. g., često spominje u terminacijama generalnih providura Dalmacije i Albanije, generalnih providura mletačke Terraferme i providura konjice za Dalmaciju. Tako već 16.6.1627. g. Francesco Erizzo, generalni providur mletačke Terraferme ističe njegovu službu u konjičkoj četi Šimuna Britanico, hvaleći Markovu razboritost i sposobnost¹⁰. God. 1630. Marko se nalazi u konjičkoj četi kapetana Ivana Parenzi koja djeluje na području Mantove protiv njemačkih trupa. Svojom hrabrošću Marko se prema riječima gener-

³ Zara 1909, str. 26.

⁴ Nurnberg 1873, str. 18, 73.

⁵ Političko-upravni položaj Nina u doba Mletačke Republike, Radovi Instituta JAZU u Zadru, knj. 16-17, 1969, str. 182.

⁶ Grbovi zadarskih plemićkih obitelji početkom druge austrijske vladavine u Dalmaciji, Radovi Instituta JAZU u Zadru, knj. 26, 1979, str. 102.

⁷ Split 1986, str. 173.

⁸ M. D. Grmek, Hrvati i Sveučilište u Padovi, Ljetopis JAZU, knj. 62, Zagreb 1957, str. 342.

⁹ G. Sabalić, Le accademie zaratine, u: Civiltà latina in Dalmazia, Zara 1902, str. 20; T. Raukar-I. Petricoli-F. Švelec-Š. Peričić, Zadar pod mletačkom upravom, Prošlost Zadra, sv. III (dalje: PZ III), Zadar 1987, str. 442.

¹⁰ J. Alačević, nav. dj., str. 5-6.

alnog providura mletačke Terraferme Zaharije Sagreda i ovdje istakao, ne odustavši od bitke ni kada mu je njemački arkebuzir ustrijelio konja¹¹. God. 1636. Marko se nakratko vraća u Zadar, gdje sa braćom Valerijom i Sebastijanom dijeli očevinu. Na osnovu međusobnog sporazuma od 11. listopada iste godine Marku su pripale dvije dvokatnice u Zadru u predjelu sv. Marcele, jedna dvokatnica u predjelu sv. Vida, te jedna jednokatnica u predjelu sv. Marcele. U Banju na otoku Pašmanu dobiva jednokatnicu sa dvorištem i vrtom, te osam gonjaja vinograda i 4 gonjaja maslinjaka i šume, 4,5 gonjaja vinograda, te jednu oranicu od 2 gonjaja sa maslinama u zaseoku Dolac. U selu Dobropoljana stječe posjed veličine 39 gonjaja u Šubića Dragi; 3,5 gonjaja vinograda i maslinjaka u predjelu Ljuto; 6 gonjaja vinograda i maslinjaka na istom mjestu; 4 gonjaja vinograda i šume u mjestu "Bocogliun", te 1 1/4 gonjaja krčevine i oranice u predjelu Goričina. Zemlju obrađuju tamošnji težaci, ali se u dokumentu diobe ne navodi visina podavanja i ostale težačke obveze. Svoje četiri kuće u Zadru Marko doznačuje svojoj braći, a oni mu, zauzvrat trajno godišnje isplaćuju 30 dukata godišnje. Pored toga, Marko i Sebastijan daruju bratu Valeriju osam gonjaja zemlje na Ugljanu u predjelu Lapovo, a on im u zamjenu doznačuje livel na glavnicu od 2363 lire i 8 solida za kuću koju posjeduje u Bergamu¹². Stečene nekretnine u Zadru i zemljišni posjedi na Pašmanu, nisu, međutim odvratili Marka od njegovog vojničkog poziva. U studenom iste godine Marko je ponovo u konjaničkoj četi u Mantovi, ovoga puta pod zapovjedništvom kapetana Alvisea Geremije iz Splita. O Markovoj sposobnosti, "koja u svakom pogledu zaslužuje punu javnu pohvalu", svjedočanstvo ostavljaju knez Ivan Krstitelj Porto iz Mantove (24.11.1636.) i generalni providur mletačke Terraferme Alvise Zorzi (23.12.1636.)¹³. U Mantovi je Marko upoznao Katarinu, kći pok. Ivana Franje Zena iz Brescije, udovicu Venture Venturinija, također iz Brescije. Brak je sklopljen 27.7.1634. u Mantovi, a na osnovu ženidbenog ugovora Katarina je u brak donijela miraz u vrijednosti 1046 dukata¹⁴. God. 1637. Marko se ponovo vraća u Dalmaciju, gdje ga, poradi njegovih dosadašnjih zasluga i sposobnosti, generalni providur Mletačke Dalmacije i Albanije Alvise Mocenigo terminacijom od 24.4.1637. preporučuje generalnom providuru konjice u Dalmaciji. Plaća mu iznosi 12 dukata mjesečno, uz obvezu držanja konja za potrebe rata. U srpnju iste godine ističe se u obrani sela Dračevac i Grusi od turskih provala, gdje je, prema riječima generalnog providura konjice u Dalmaciji Marka Donata, svoj život više puta izložio smrtnoj opasnosti¹⁵. U rujnu iste godine Marko se ističe u okršaju kod Zemunika, a 1641. ponovo se, ovoga puta u terminaciji generalnog providura konjice Alvisea Malipiero ističe njegova uloga u obrani sela Grusi¹⁶. Slijedeće godine Marko Ponte stječe viši čin. Imenovan je umjesto nedavno preminulog kapetana Petra Pačića, za kapetana hrvatskih konjanika u Dalmaciji¹⁷. Tokom 1643. i prve polovine 1644. g. Marko Ponte se sa svojom četom zatiče u Italiji, ovoga puta na području Parme. Potvrdu o njegovim zaslugama i iznimnoj vojničkoj sposobnosti ostavio je Marko Zustignan, generalni providur mletačke Terraferme 1.7.1644. godine¹⁸. God. 1646. Marko Ponte je, prvi i jedini puta u svojoj vojničkoj karijeri, od mletačke vlade optužen za neizvršavanje vojnih obveza. Senat je protiv njega poveo službenu istragu, ali je, zbog nedostatka dokaza, Marko Ponte već 6.9. iste god. oslobođen optužbe¹⁹. U vrijeme boravka u Italiji 1643-44. Marka Ponte je zadesio još jedan neugodan udarac. Spomenili smo da je bio oženjen Katarinom Zeno koja je već iza sebe imala jedan brak. Kako tijekom sedam godina braka (1634-41.) Marko i Katarina nisu imali djece, Marko je, savjetovavši se sa ostalom braćom, odlučio zatražiti

¹¹ J. Alačević, nav. dj., str. 6.

¹² Historijski arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika, Zuane Braicich, b. VI, fasc. 65, str. 32a-39a, 11.10.1636.

¹³ J. Alačević, nav. dj., str. 7.

¹⁴ J. Alačević, nav. dj., str. 40-41.

¹⁵ J. Alačević, nav. dj., str. 8.

¹⁶ J. Alačević, nav. dj., str. 12-14.

¹⁷ isto, str. 14.

¹⁸ isto, str. 14-16.

¹⁹ isto, str. 17.

od crkve raskid braka zbog neplodnosti supruge. Kako se tijekom nekoliko idućih godina Marko nalazio u Italiji, pregovore sa crkvom vršio je njegov brat Valerije. Iz prijepiske Marka i Valerija iz 1643. g., te Markovih pisama upućenih nepoznatom prijatelju, saznajemo da je nova izabranica bila Domenika, kći bogatog i uglednog zadarskog trgovca Markantonija Lantane, čija je obitelj također doselila iz Bergama i u Zadru stekla status građana. Pregovori o ženidbi, vođeni između Valerija i Markantonija Lantana nisu, međutim urodili plodom. Markantonije je, kako se čini, zahtijevao da Marko boravi u Zadru, te da vojničke dužnosti zamjeni brigom za obitelj. Kako se Markov povratak iz Italije sve više odugovlačio, ishod pregovora je za Marka završio negativno. Kako bi obitelj Ponte ipak imala muškog potomka, Domeniku Lantana oženio je Markov brat Sebastijan. Već 27.3.1645. rodio im se sin Ivan Krstitelj, na kojeg prelaze sva prava prvorođenstva u obitelji Ponte. Zajedno sa ocem Sebastijanom i stricem Markom, Ivan Krstitelj Ponte primljen je u ninsko plemstvo i Veliko vijeće 1663. godine²⁰. Marko Ponte nije imao vremena žaliti za potonjim neuspjesima jer je već 1645. g. započeo novi mletačko-turski rat, nazvan Kandijskim (1645-1669.), koji se u Dalmaciji pretvorio u veliki ustanak protiv Osmanlija, i u kojem je veliku ulogu imalo domaće stanovništvo. Na samom početku rata Marko Ponte se vraća u Zadar, gdje ga generalni providur Leonardo Foscolo 4.5.1647. imenuje ađutantom generalnog providura konjice u Dalmaciji²¹. Premda je Venecija naredila Foscolu vođenje defanzivnog rata i obranu njezinih gradova u Dalmaciji, on se odlučio na ofanzivno ratovanje, pri čemu je bio svesrdno potpomognut našim življem iz krajeva koji su tada još bili pod turskom vlašću. Na zadarskom području uskoro su osvojene turske tvrđave Vrana, Ostrovica, Zemunik, Nadin i Noviograd, pri čemu se Marko Ponte napose istakao u opsadi Nadina i Vrane²². Nakon neuspijeha turske vojske pri opsadi Šibenika u ljeto 1647. g., mletačka vojska je, ohrabrena pobjedom i znatnim gubicima turske vojske, provalila duboko u tursko područje i zauzela Drniš i Vrliku, a Knin odmah po zauzeću porušila do temelja. Uloga Marka Ponte i njegovih konjanika je i ovdje bila zapažena. Uoči opsade Knina naređenom mu je da sa 30 konjanika i 100 pješaka sudjeluje u opkoljavanju grada, a istakao se u osvajanju Drniša, te kliške tvrđave, teško pristupačne i branjene sa 2800 vojnika. Iznimne zasluge Marka Ponte navedene su u terminacijama generalnog providura L. Foscola 24.1.1650. i generalnog providura konjice Giovanni Francesca Zorzi od 13.4. iste godine²³. Slijedećih godina ne nalazimo Marka Ponte kao sudionika sukoba u Dalmaciji, da bi 1655. g. njegova umješnost ratovanja ponovo došla do izražaja, ovoga puta u okršaju kod Solina²⁴. Čine se da se vojnička karijera mletačkog kapetana Marka Ponte polako bližila kraju. God. 1656. je dukalom mletačkog Senata određeno da se, poradi njegove izuzetne sposobnosti i vjernosti Mletačkoj Republici, Marku Ponte pored dosadašnje plaće, dodijeli 4 dukata mjesečno, "kako bi ugodnije proveo preostale godine života"²⁵. Napunivši 58 godina, Marko Ponte nije više mogao služiti u mletačkoj konjici, iako je Kandijski rat još uvijek bio u punom jeku. Tako generalni providur Dalmacije i Albanije Antonio Bernardo ukazuje u terminaciji 18.11.1658. g. da zdravstveno stanje Marka Ponte ne dozvoljava njegovo aktivno učestvovanje u ratu, ali da, poradi ranije iskazanih zasluga, dobiva i dalje potporu mletačke države²⁶. Priznanje Marko Ponte stječe i 1663. g., kada je, zajedno sa bratom Sebastijanom i nećakom Ivanom Krstiteljem 7.5. primljen u plemstvo i Veliko vijeće grada Nina. Plemićku titulu u Zadru Marko Ponte nije stekao za života, te su prvi članovi obitelji Ponte koji su primljeni u zadarsko plemstvo bili

²⁰ isto, str. 43-50; M. Novak-Sambrailo, nav. dj., str. 102; J. Kolumbić, nav. dj., str. 102.

²¹ J. Alačević, nav. dj., str. 24; G. Sabalich, Huomeni, nav. dj., str. 26.

²² Terminacija generalnog providura konjice Marka Antonija Pisani 20.12.1647. godine (J. Alačević, nav. dj., str. 25-27).

²³ J. Alačević, nav. dj., str. 29-32; F. Difić, nav. dj., str. 14-15, 173.

²⁴ Potvrda generalnog providura konjice markiza Antonija Loredana 29.9.1655. godine (J. Alačević, nav. dj., str. 33-34).

²⁵ J. Alačević, nav. dj., str. 34.

²⁶ isto, str. 34-35.

Sebastijan (rođ. 14.12.1667.), Horatio (rođ. 3.11.1670.) i Valerio (rođ. 26.1.1680.) Ponte, sinovi Markovog nećaka Ivana Krstitelja i Marije Zapić iz Zadra²⁷.

Posljednji spomen Marka Ponte u mletačkim vojnim ispravama zabilježen je u terminaciji generalnog providura Dalmacije i Albanije Katarina Cornaro 6.4.1667. g., u kojoj se ističe vojničko iskustvo i sposobnost Marka Ponte kao uzora za svakog oficira mletačke vojske²⁸.

OPORUKA MARKA PONTE

Sačuvana oporuka Marka Ponte datirana je 15.3.1675. g., a njegova smrt zabilježena 14.11. iste god., kada je oporuka otvorena.

Oporuka započinje uobičajenom formulom oporučitelja u kojoj se ističe da je piše tjelesno i duhovno zdrav, te da preporučuje svoju dušu Svemogućem Bogu, B. D. Mariji i čitavom nebeskom dvoru. Za mjesto sahrane određuje crkvu i samostan sv. Frane u Zadru, gdje se nalazi grobnica obitelji Ponte. Kao izvršioци oporuke imenovani su žena Katarina, brat Valerio Ponte, kum G. Pasini i dr Franjo Lantana, bilježnik u Zadru. Za četiri sveta mjesta koja je odredila gradska uprava (leprozorij, zalagaonica - monte di pietà, oltar sv. Sakramenta u katedrali, za izgradnju crkve sv. Simuna) ostavlja jedan zlatni dukat za spas svoje duše. Svojoj ženi Katarini ostavlja svoje posjede u Dobropoljani na Pašmanu s pravom da njima raspolaže tokom čitavog svog života. Paskvalu, sinu gosp. Petra čije prezime ne navodi, ali bi se moglo pretpostaviti da je riječ o rođaku, sinu strica Petra koji je živio u Šibeniku ostavlja kuću u Zadru na koju se plaća godišnji livel samostanu sv. Katarine u visini 10 dukata godišnje. Nakon smrti Paskvala kuća pripada Markovom nećaku Ivanu Krstitelju Ponte. Paskvalu ostavlja i pokućstvo (stol, stolice, krevet, slamnjaču, madrac), posuđe (kotlove, tanjure, vrčeve i dr.), posteljinu (pokrivače, plahte) i odjeću (košulje, marame, ogrtače, ubruse, ručnike), te dvije svetačke slike. Naposljetku navodi da je ovom oporukom poništena svaka prethodno načinjena opruka i kodicil, bez obzira kada i u kojem je mjestu načinjena. Ističe da je oporuka potpisana vlastitom rukom i zapečaćena grbom obitelji Ponte.

Iste godine, 14.11.1675., vjerojatno neposredno nakon njegove smrti, na traženje Valerija Ponte i udovice Katarine, oporuku je u crkvi sv. Frane otvorio tamošnji gvardijan Josip Marija iz Zadra. Prisutni su bili Franjo Civalelli, zadarski plemić i član vijeća, te Ivan Emanuelli i Dominik Feltrini, građani i trgovci u Zadru.

PRILOG I: oporuka Marka Ponte, 5.3.1675. (Hazard, spisi zadarskih bilježnika, Francesco Lantana, bus. I, testamenti, broj 48).

Laus Deo 1675 a di 5 Marzo Zara

Essendo, certo io Marco Ponte quondam Signor Giovanni Battista, eser la nostra vita mortalle ne sapendo l'ora di quella, il che salubremente considerando di lasar dopo la mia morte, ordinati li miei beni, ne volendo redarmi, a quel ultimo termine, con qualche infermitta, al letto che non posa disponer in modo che dezidero.

Pero ritrovandomi per Gratia del Sanctissimo Iddio sano di Corpo sensi, et intelletto, Volutto far questo mio ultimo Testamento, qual si dice, senza scritti, nel infrascritto modo.

Primieramente racomando l'anima mia al misericordioso sanctissimo Signor Iddio mio Creatore et Rendenttore, alla Gloriasissima Vergine Maria, et a tutta la Corte Celeste, et quando piacera a sua Divina Maesta, di levarmi da questo mondo, Voglio che il mio Cadavero habia spirata l'anima sia portato nella chiesa delli Reverendissimi Padri di San Francesco et la fattorni, l'esequie conveniente, et sepulto nella sepoltura comune, con li miei fratelli.

Laso miei Comesari et fedelli esecutori di questo mio Testamento la Signora Catarina mia Carissima Consorte, li Signori Magnifici Valerio Ponte mio fratello, il Signor Gerolimo Pasini, mio Compare, et il Signor Francesco Lantana dottor.

²⁷ Heyer, nav. dj., str. 12, 45; PZ III, str. 400.

²⁸ J. Alačević, nav. dj., str. 35-36.

Laso alli quatro logi pii, ordinati di questa citta, un duchatto da lira 6 soldi 4 per cadauno per una volta tanto, nel giorno della mia sepultura, siano dette delle messe, che parera, alla mia Carissima Consorte, et fatto elemosina a poveri per l'anima mia.

E perche per Conventione fatta con li miei fratelli, per Instrumento di 8 Genaro 1649 per mano di Signor Simon Braicich Nodaro Publico di questa citta, al quale si abi relatione che io possi testare, dalli usufrutti delli beni fidicomisi, stabili della mia portione à beneficio, della sudetta Signora Catarina mia Consorte la qual laso code usufrutaria di detti beni stabili fidicomisi, durante la sua Vita, et delli beni liberi, che non sono sotto fideicomisi, che è un pezzo a Dobropogliana, sotto monte Bochoglion, con olivari, sii patrona, essa mia Consorte disponer di essi à sua disposizione. Laso la sudetta Catarina mia Consorte, patrona asolutta di tutti li miei mobili et che di essi posa disponer, come si li piace, tanto in Vita quanto in morte, et che non li sii fatto inventario di detti beni mobili, ne render Conto a nisuno, et possa di essi disponer a suo piacimento et dessi ricordi del Anima mia.

A Pasqual fiol di Signor Pietro filon, il qual e statto rilevato in Casa mia laso la Casa mia in Confin delli Signori Ventura, la qual paga di livelo al Signore Reverendissime Monache di Sancta Catarina ducati dieci al anno, da lire 6,4 per ducato. Et dopo la morte di esso Pasqual, vadi al Signor Giovanni Battista mio Nipote la sudetta Casa. Item laso al detto Pasqual le sotto scritte robbe, cioe: una litiera verde di legnio, con le sue coltrine di bedena verde, et il suo pagiazo, et un stramazzo, con doi coltre, doi para di linzioli, una dozana delle mie Camise, una dozana di facoletti, quatro mantili da tolla, con una dozana di tavagliolli, sei sugamani, e questi in una Casa di nogera; item doi tolini di nogera, sei scagni o pretine di nogera; i bisogni di Cuzina; una Caldiera et una Cadena da fogo, piati et altri bisogni di Cuzina; item doi Caratelli da Vin, et altri bisogni di Casa che parera alli sudetti Signori miei Comesari.

Con questa Conditione, espressa che la sudetta Robba, et Casa non li sii data sino che non sara ordenato da messa, et fatto religioso, et non essendo prete, Voglio che la sudetta robba, sii Venduta, e data a poveri di Christo, et far dir delle messe per l'anima mia et di miei morti. Et difina al detto Pasqual laso doi Quadri, uno del Signore et altro di Santa Maria Mandalena, et doi tapedi.

Questo Vogio che sii, il mio Ultimo Testamento, et la mia Ultima Volonta il quale et la quale Voglio che Vaglia per ragion di Testamento e se per ragion di testamento non valesse, vogio che vaglia per ragion di Codicillo per via di donazione Causa mortis, et di cadauna, altra Ultima Volonta, che di ragion meglio vale et tenir potesse, non ostante, che fare fossi, petenevo qualche ordine di Ragione.

Caro Revoco e anullo tutti li miei testamenti et Codicili, et altra Ultima Volonta che da sina ora fare fatte, cosi in quasta citta, come in qual si Voglia altro logo, Voglio che quelli siino nulli, et invalidi, come se mai quelli fatti non avesse, ma Voglio, che questo solo Vaglia, tengi e sortischa l'efetto suo. Io Marco Ponte Affermo, et Ratifico, tutto quello che si contiene nel presente mio Testamento, et Ultima mia Volonta, scritto di mia mano propria come di sopra, et sigilato col mio solito sigilo, con Arma Ponte.

di 14 Novembre 1675 Giovedi

D'ordine del Reverendissimo Monsignor Dotor Valerio Ponte comisario oltrascritto, et della Signora Catarina Ponte vedova, herede et comisaria del oltrascritto Testatore conferitomi io infrascritto Nodaro alla Chiesa da magnifici Reverensissimmi Padri di San Francisco di questa Citta in compagnia del magnifico Signor Francesco Civalelli uno de magnifici Signori Consiglieri della Corte insieme con Domini Zuanne Emanuelli cittadino di questa Citta, et Domenico Feltrini spicer habitante nella medesima testimonij chiamati, et pregati, et chiamato il Reverendissimo Padre Fra Giuseppe Maria da Zara Guardiano del detto monasterio li fu da me Nodaro ricevuto il presente testamento d'ordine come di sopra, il qual padre conferitosi con Sua alla Sacrestia di detta Chiesa che se in una Stanza sopra la medesima Sacrestia et dopo essermi dimorata qualche momenti ritorno, et mi consegno la presente cedola testatoria, e dise esserle stata data dal quondam oltrascritto testatore per esser conservata sino la sua morte, onde da me irevocata la medesima cedola, serata e sigilata con

ora spagna con due boli con arma da Ca Ponte, e conosciuto il carattere da me esser del deffonto Capetano Marco Oservati li Sigilli dal Signor Comisare e da me, e trovata essa cedola ben condizionata, si portassimo esso Signor Comisare, li sudetti Signori Emanuelli e Feltrini insieme meso nella Casa delli heredi quondam Signor Sebastian Ponte nel Confin di San Antonio alias San Salvador et ivi nella Camera della detto Reverendissimo Monsignor Archidiacono d'ordine del medesimo fu aperta essa cedola e di novo riconosciuta, letta, et publicata ad alta voce per la sua Esaminazione.

Et Io Francesco Lantana adscritto Nodaro Publico et Giurato di Zara ho scritto il presente atto di riceputa apertura et publicatione in fede soltanto et instante la morte dell sudetto Signor Testatore ad honore.

PRILOG II: Posjed Marka Ponte stećen diobom 11.10.1636. (HAZD, Spisi zadarskih bilježnika, Zuanne Braicich, Busta VI, fasc. 65., str.34-35A)

La prima Parte o portione è toccata al Signor Marco cosi da lui Metta, nella quale si contengono l'infrascritti beni stabili posti in Zara cioè:

Una Casa grande di muro nova in doi solari nella Calicella nel confin di Santa Marcella con un pezzo di Corticella, et posto trà questi come dissero confini cioe da provenza parte le raggioni del Signor Illario Guerini, et parte delli heredi del quondam mistro Piero da Gliubba, da garbin le raggioni di Signor Martin Cherbocich, da bora le raggioni delle Reverendissime Monache di Santa Maria hora li heredi del quondam mistro Dimitri da Scuttari sartor, dove è una Muracha, et da sirocco parte le raggioni di essi Signori Ponti, et parte la Callicella.

Item una Casa nel detto luoco di muro in doi solari, la qual paga ogn anno lire quatro di livello cioè alla fradaia della Beata Vergene della Piazzola lire doi, et altre lire doi alla Confraterna della Madona Capellizza tra questi confini, da bora callicella commune, da provenza la sudetta Casa grande tocata in parte a esso Signor Marco, da garbin la Casa nova grande in tre solari toccata a Don Valerio in sua parte, et da sirocco Paulo Zeneralich Zappador.

Item una Cassetta a pe pian coperta di coppi nella sudetta Callicella, la qual paga di livello ogni anno come dissero lire quatro de piccoli all'illustrissimo et Reverendissimo Monsignor Archivescovo di Zara, trà questi confini, da bora li heredi del quondam mistro Dimitri da Scuttari sartor, da garbin strada commune della detta Callicella, da provenza la sudetta Casa grande toccata a esso Signor Marco, et da sirocco una muracha delle Reverendissime Monache di Santa Catherina.

Item una Cassetta in doi solari posta in Contada di San Vido in Corte Bolcich, la qual paga di livello ogni anno al Signor Francesco Panighetto soldi vinti uno, trà questi confini, da provenza il raggioni del detto Signor Panighetto, da sirocco le raggioni delli heredi del quondam Zuanne Osstoich alias Garbin da Bibigne, da bora Corte Comune, et da garbin le raggioni di Antonio Giuran.

Item una Casa di muro in solaro coperta di coppi posta nell'Isola di Bagno, con la Casa del Contadin à pe piano pur di muro et coperta di coppi con una Chiesola coperta di coppi con Corte, horto, et forno, et gognali dodici di terreno olivato parte et parte boschivo, del quale e vignato da gognali otto in circa trà questi confini: da provenza le raggioni del Signor Capetan Francesco Renessi, da sirocco altre volte le raggioni di quelli di Giordani, et hora del Signor Gierolimo Borgo, da garbin li Bobanichi da Bagno, et da bora il mare.

Item una Ograda di gognali quatro è mezzo in circa vignata per Sozzali nella detta Isola di Bagno da sirocco della muracha fu delli quondam Signor Christoforo, et quondam Signor Lorenzo fratelli Ventura da parte quirinal della strada trà questi come dissero confini cioè: da sirocco parte li Signori Civalelli, et parte li heredi Pasini quondam Eccelente Dotor, da provenza li heredi del quondam Gierolimo Scarpunich dal detto luoco, da garbin detti Signori Civalelli et da bora parte via publica, et parte detti Signori Civalelli.

Item un pezzo di terreno arratorio di gognali doi con olivari trà vecchi e giovani numero... in luoco detto Dolac tra questi come disero confini cioè: da bora, et proven-

za le Reverendissime Momache di San Nicolo, da sirocco un certo chiamato Zenero di Cesgliarizza, et da garbin li sudetti Signori Civalessi.

Item una possessione nella Villa di Dobropogliana in luoco chiamato altre volte Stomorina Dragma, et al presente Subichia Draga, overo Monte Dobriscovaz di gognali trenta nove, vinti di quali sono vignati, et olivati a Sozzali, et il resto boschivo trà questi come dissero confini cioè da sirocco li heredi del quondam Signor Marc'Antonio Grisogono Nobile di Zara, da provenza il Reverendissimo Padre Gieronimo Petrovich, da bora li heredi del quondam Gregorio Giurcovich, et da garbin li Nobili Fanfogna.

Item una Oggrada di gognali tre e mezzo in circa tutta vignata et olivata a spese proprie in luoco detto Gliutto nelle pertinenze di Dobrapogliana trà questi come dissero confini cioè: da bora il mare mediante vià publica, da provenza li heredi del quondam Signor Nicolo Ventura Cittadin di Zara, da garbin parte detti heredi Ventura, et parte li Signori Cimei, et da sirocco le raggioni detti Signori Cimei.

Item un'altra Oggrada nel detto luoco di gognali sei in circa tutta olivata, et gogniale uno e mezzo vignata per Sozzale Piero Sissetta con una muracha discoperta trà questi come dissero confini cioè: da sirocco li Signori Civalessi Nobili di Zara, da bora et provenza li Cimelei, da garbin terren boschivo di heredi del quondam Signor Gregorio Giurcovich Trombetta.

Item in pezzo di terreno di gognali quatro parte vignato et parte boschivo posto sotto Bochogliun fu di Zorzi Culogna tra questi come dissero confini cioè: da bora e sirocco, et maestro li heredi del quondam Signor Anzolo Ferra, et da garbin il detto Monte Bochogliun.

Item un pezzo di terreno di gognale uno e un quarto nell'Isola di Pasma in luoco detto Gorizzina parte dero, et parte arrattorio trà questi come dissero confini cioè: da sirocco, maestro, et garbin li terreni come prati per detti Signori fratelli Ponti dalli heredi del quondam Signor Christofforo Spirondello, et hora assegnati dalli detti Signori fratelli Ponti alla Signora Marina loro sorella in nome di Dote, et da bora le raggioni come di sopra in parte, et in parte li Signori fratelli Bartolazzi Nobili di Zara salvi sempre li piu veri confini di tutti li beni stabili sudetti le quali fossero. Le quali quatro Case sopradette poste in Zara esse Signor Marco per se et al presente cede liberamente alli predetti Signori Don Valerio, et Bastian suoi fratelli in modo che essi di qui inanzi s'intendano esser di quelle liberi et assoluti Patroni, Et all'incontro essi Don Valerio et Bastian per se promettono et si obligano dar in perpetu per le sopradette Case al predetto signor Marco loro fratello ducati trenta all'anno da lire sei solamente per detto.

S u m m a r y

In the first part of his paper the author concisely points to past historiographical contributions on Marko Ponte and in particular to J. Alačević's "Il Capitano Marco Ponte". The author briefly presents the life and work of the Ponte family in Zadar from their arrival at the end of 16th century, listing in few words other members of the family. The life and work of Marko Ponte is described voluminously, particularly his military career in the Venetian Army. There is an account of his participation in numerous military raids undertaken by the Venetian Army in Italy and Dalmatia, especially in the War of Crete, when Marko Ponte excelled on battlefronts of Dalmatia. There are quite a few mentions and recommendations won by him in the Venetian military service. As a special aspect, quite contrary to his military life, the author briefly presents his relations with brothers in Zadar, his marriage to Catharine Zen from Brescia, as well as his unsuccessful attempt to the Zadar towns woman Domenica Lantana.

At the end of paper the author briefly retells the contents of Marko Ponte's last will, written in 1675. The annex contains the transcript of Marko Ponte's last will and the excerpt from the notarial act concerning division of property in Zadar 1636, concerning that one third of real estate and houses which had within the district of Zadar and islands were due to Marko Ponte.

UDK 949.713

ISSN 0353-295 X

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

R A D O V I

VOL. 25

Z A G R E B

1992.

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Zagreb - Humanističke i društvene znanosti, Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu R Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis "Radovi" oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije R Hrvatske pod br. UP-547/2-84-1984.